

Feltehetőleg az épület K-i irányban nagyobb kiterjedésű volt, de eredeti fala az itt futó malomárok miatt elpusztulhatott. A D-i oldalon egy nagy méretű beásás miatt nem sikerült az épületet lehatárolni.

Az eddigi eredmények alapján egy legalább 4,7×6 m-es belméretű épületről beszélhetünk, de a hosszabb oldal a beásáson túl még továbbnyúlhat D-i irányban. Az előkerült falakból az alap és több helyen az első kősor maradt meg 85 és 65 cm között változó vastagsággal.

A kutatás nem várt eredménye egy másik, a barokk kolostor D-i homlokzata előtt húzódo, szintén öntött kváderfalas épület falmaradványa. A falazástechnika és leletanyag alapján mindkét épület a monostor bencés periódusához sorolható. A 2. épületről több információ jelen kutatással nem volt nyerhető. Az 1. épület téglakő burkolatát agyagpadlókkal újították meg. A megújítások tüzesetekhez köthetők. A feltárás során kimutatható legutolsó járószint-feltöltésnél az épület falai már a jelenlegi szintre visszabontottak, s csak mint lábazat töltöttek be funkciót.

Az épülettől Ny-ra megfigyelhető volt egy könnyűszerkezetes toldalék. A toldalékon belül egy valószínűleg gabonás verem céllal nyitott gödör is előkerült. E gödröt a 17. században szüntették meg. Az épület eredeti funkciójára az előkerült viszonylag kevés leletanyag nem ad támpontot. Mivel a kontúrjainak meghatározása volt a cél, belsejében nem nyitottunk felületet. A műhelyépületekkel rendszert mutató elhelyezkedése ipari, gazdasági funkciót sejtet, de nem zárható ki egy beteggondozó ház lehetősége sem. A 2009-ben elvégzett műszeres lelőhely-felderítés adatai a két szezont nyílt árkos-szelvényes kutatásának eredményei alapján e lelőhely objektumainak, kiterjedésének meghatározására nem alkalmasak. A terület É-i és K-i részén bizonyosan szilárd építésű épületek húzódnak nem nagy mélységben (-050–100 cm). A kutatás terepi lezárásaként a szelvényekben a kutatás határára geotextilt fektettünk. A vizszoematést követően a területet gyepesítettük.

A kutatás során archeometriai mintákat is vettünk. A vizsgálatok az MTA Geokémiai Intézetében, Tóth Mária irányításával történtek. A paleozoológiai meghatározásokat, a faunalistát Daróczy-Szabó Márta készítette. Érdi Benedek geodétával a Szalai-malom sarokpontjait is bemértük, 2009-ben a műhelyépületekkel tettük ugyanezt. Így a monostor-együttes minden látható eleme most már térképre vihető. A korábbi és jelenlegi kutatások eredményei egységesen tekinthetők át.

Munkatársak: Valter Ilona konzulens; F. Romhányi Beatrix régész (Károli Gáspár Református Egyetem); Bercsényi Kinga és Szabó Noémi Gyöngyvér technikusok.

MAJCHER TAMÁS

270. Pásztó, Szent Lőrinc Plébánia templom (KÖH 34405)

(Nógrád megye) Ő, Á, Kö, Kú

A Pásztó–Városrehabilitáció, Műemléki környezet projekt földmunkáinál 2011. április 13. és május 11. között végeztünk a régészeti megfigyelést. A szemlék során megfigyelhető volt, hogy a terület régészeti szempontból érintett. Természetesen ezt a korábban itt folyó kutatások is bizonyították már. Összefüggő

régészeti jelenségek a Szent Lőrinc templom É-i oldalkápolnájában voltak megfigyelhetők. Más területeken vagy nem hatolt a földmunka régészeti korú rétegekbe, vagy néhány esetben már feltárt, vagy roncsolt rétegeket érintett.

A templom körüli járda építése érintette a templom É-i kápolnája maradványait. A reneszánsz kapunál kezdtük a járdaalap kiásását. A felső 20 cm kevert talaj, eternitpalával, betonnal korhatározott. Előfordul benne antropológiai töredék és vékony tégladarab. Az ajtó küszöbkövén egy habarcsos csík fut végig -14 cm-en, ami egy korábbi padló szintje lehet. E szinten az ajtótól K-re 110 és 160 cm-re néhány padlótegla *in situ* töredéke szintén e padlónívót jelöli. Egy másik padlószint is előkerült -28–30 cm mélyen, a kapunyílásra merőleges sorokban, fél téglát eltolásban, sárgás fektetőhabarcsban. A mérhető téglaméret 29×15×4 cm, oldala rézsűs, valószínűleg már eleve padlótegla készült. A kápolna K-i falánál kisebb-nagyobb kavicsokból kialakított alapozás valószínűleg egy oltáralap lehetett. Lábazati vonaltól mért távolsága -95–100 cm. A lábazat a kapuzat küszöbéhez képest +76 cm-en van. A betonozásnál – ajánlást elfogadva – polisztirol-fóliát illesztettek a küszöbkövhöz, így a beton nem érintkezik közvetlenül vele. A csapadékcatorna fektetése során a padlókat megsértették, átlósan átvágták.

A lelőhely É-i szélén, a Deák Ferenc utcában felállított új kandeláberek közül három alapozási gödrének kidobott földjében találtunk őskori, középkori és kora újkori kerámiát, a K-i szélén pedig Árpád-kori és középkori kerámiát gyűjtöttünk.

MAJCHER TAMÁS

271. Pátka, Központ (KÖH 80523) (Fejér megye) Ró

A Székesfehérvár és térsége szennyvízhálózat bővítési program beruházás során, 2011. március 29-től kezdve, régészeti megfigyelést és feltárást végeztünk Székesfehérvár-Kisfaludon, Székesfehérváron, Pátkán, majd Pákozdon és Seregélyesen is. A munkálatokkal átlagosan körülbelül 1,5–2,5 m-es mélységben dolgoztak, 80–100 cm szélességben bontották meg az úttesteket. Ez alól csak az aknák helyei voltak kivételek, körülbelül 2×2 m-es szélességgel. Ez az egész beruházásról elmondható, kivéve a nyomóvezetésekről és az esetleges omlásokról. A folyamatos egyeztetés során, minden helyszínen megfelelő régészeti felügyeletet tudtunk biztosítani, a munkálatok folyamatos haladása mellett. A gépek körmös kanállal dolgoztak, helyenként kötőre fejjel, így az objektumokról felületi nem, csak metszeti ábrázolás vált lehetségessé.

Mikor Pátkán is megkezdődtek a munkálatok, a helyszínen felügyeltük a szelvényeket. A település K-i szélén dolgoztak először, itt régészeti jelenségeket nem tapasztaltunk. Később a belső utcákban is folytatták a munkát, itt elszórtan római kori, 3–4. századi objektumok, kerámiák kerültek elő. A központi templom mellett, a Vak Botyán téren egy próbafeltárást, szondázást hajtottunk végre, középkori temető és annak határai után kutatva. A feltárás során jelenségeket nem tapasztaltunk, így továbbengedtük a helyszíni munkálatokat. A településen felbukkanó egyéb objektumokat folyamatosan dokumentáltuk.

Munkatársak: Németh Gergő, Szücsi Frigyes, Klausz Attila.

PRANDER PÉTER

272. Pázmándfalu, Réti-földek

(KÖH 78547)

(Győr-Moson-Sopron megye) Ő, B, Ró

2011. december 10-én helybéli vadászok értesítettek, hogy Pázmándfalu É-i külterületén, a Réti-földek dülőben, a Pázmándi-ér és a Gyíkhegyi-erdő közötti kis magaslaton, a helyi vadásztársaság kezelésében lévő földterületen a szántás bronztárgyakat fordított ki. Másnap reggel a bejelentőkkel együtt a helyszínre siettünk, hogy a leletgyűjtést összegyűjtsük és annak további pusztulását megakadályozzuk.

A két vadász az előző napon elkezdte összegyűjteni a tárgyakat, helyenként 30–40 cm-es mélységben is leásva utánuk, de mikor tudatosult bennük, hogy jelentősebb anyagra bukkantak a további bontással felhagytak. Az általuk kiemelt tárgyak közt egy ép szárnyas balta, csüngők, falerák, bronzszegecsek és lemeztörödékek voltak. A vadászok által megjelölt területet fémkereső műszereinkkel átvizsgálva újabb ép és töredékes tárgyakat találtunk és sikerült lokalizálnunk a kincsegyüttes bolygatatlan magját is. A depólelet több száz összetörött, összeolvadt és ép tárgyat tartalmazott. Az anyag zömét szegecsekkel összefogott, erősen megrongált, bronzlemezből készült tárgyak töredékei alkották. Ezek mellett számos ép tárgy – szárnyasbalták, tör, csüngők, pitykék, szíjlesztők, falerák – is belekerült az együttesbe.

A kincslelet bontásával és dokumentálásával párhuzamosan elkezdtük tágabb környezetét is átvizsgálni, hogy az esetleg távolabb került darabokat is összegyűjtsük. Ekkor került elő az előző kincstől kb. 3 m távolságban egy újabb kincsegyüttes, amely 1 „U” alakban összehajtott bronzkardot, 1 rövidebb kardot, 1 bronzvésőt, 4 bronzlándzsát, 1 bronzkést, 1 összepréselt és szegecselt bronzlemez tartalmazott.

Mindkét kincslelet köré egy négyzet alakú kis szondát ástunk és ezekben bontottuk ki, ill. dokumentáltuk őket. A 2. kincs szelvényének sarkában egy kerek gödör föltjának részletét sikerült megfigyelni. Az objektumból kerámiát nem sikerült gyűjtenünk.

December 22-én újra felkerestük a két kincs lelőhelyét, abban a reményben, hogy egy intenzívebb fémkereső műszeres vizsgálattal további tárgyakat menthetünk meg. Ez alkalommal a magaslat egészét átvizsgáltuk és kb. 10–15 m-re a két kincstől egy kb. 20 m átmérőjű körön belül, több törött bronzkardpenge és markolatpenge darabot találtunk. A legalább három kard töredékeit tartalmazó együttest egy szétszántott kincsegyüttes maradványként értelmeztük, noha itt egyetlen darabot sem sikerült eredeti helyzetében megtalálnunk.

Az előkerült leletgyűjtések a HaA1 periódusba keltezhetők.

A három kincslelet környezetében néhány kisebb római bronztárgy töredéke, római érmek és jellegtelen őskori kerámia is előkerült.

Munkánkat az OTKA T037315 sz. pályázata által támogatott, a késő bronzkori bronzkincseket és a bronzdeponálás szokását kutató program részeként végeztük.

Munkatársak: Losonczy Máté régész, Sándor Lajos fémkereső műszeres technikus, Fülöp Kristóf, Novák Mariann, Tarbay János Gábor, Tóth Farkas Márton egyetemi hallgatók

V. SZABÓ GÁBOR

273. Perkáta, Homokbánya

(KÖH 29279)

(Pest megye) U, B, Kö

A lelőhely a településtől ÉNy-i irányban helyezkedik el a Piskolai-patak, majd a Cikolai vízfolyás Ny-i oldalán lévő domboldalon. A 62-es sz. főút Perkáta elkerülő kivitelezésének kapcsán folytak a lelőhelyen 2009-óta feltárási munkák. 2011-ben egy megmaradt betonút alatti területen végeztünk kutatást.

A feltárt 1258 m²-en 54 objektumot (67 stratigráfiai egységet) tártunk fel. A kutatási terület a patakhoz igen közel esett, itt egyre vastagabb humuszréteg fedte az objektumokat. A legdélebbi részen az objektumok nagy része a barnás színű szubhumuszban helyezkedett el. Az egész felszín fedett volt, a különböző régészeti korszakok objektumai gyakran egymást vágták. A középkor időszakából jelentősebb két épület – egy többszörösen letapasztott padlójú és egy paticsomladékos, alapárkos – maradványa, melyek nagy mennyiségű leletanyagot szolgáltatottak. A területen megjelenő két őskori időszaknak, a középső neolitikumnak és a késő bronzkornak nagy méretű gödreit tártuk fel szintén jelentős mennyiségű kerámiával és állatcsonttal.

Munkatársak: Koller Melinda és Török Ágnes Szonja.

KOVÁCS KATALIN

274. Perkáta, Nyúli-dűlő

(KÖH 29289)

(Fejér megye) B, LT, Ró, Á, Kk, Kú

A 62-es sz. főút Perkátát elkerülő szakaszának építése előtt, 2009. június 2-án kezdett megelőző feltárássokat 2011. szeptember 2-án fejezték be a Magyar Nemzeti Múzeum Nemzeti Örökségvédelmi Központ munkatársai. A feltárási területen egy, a 10. század végétől a 16. század első harmadáig élő középkori falu és temetői, továbbá egy késő bronzkori település és temetője, valamint egy kelta falusias jellegű telep került napvilágra, mindösszesen 6 hektár területen. A jelenségek száma 8661 volt. A 2009–2010-ben végzett feltárássokról igen részletes jelentést közzeltünk,⁶⁹ amelyet most a legfrissebb eredményekkel egészítettünk ki.

Késő bronzkori település és temető (7. sz. temető): A település további épületmaradványait tártuk fel a Pistolai-patak partjához közeli területen, valamint a fölötté húzódó domboldalon. Sajnos a későbbi korszakok területhasználata miatt erősen sporadikus információk a bronzkori település tekintetében nem hoztak érdemi új eredményeket.

A középkori templom körüli temető területén kerültek elő újabb temetkezésre utaló urnatöredékek, azonban ezek egyike

⁶⁹ RKM 2010, 323–326.